

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 14 0 К 001909 17 Кжк
Бања Лука, 25.05.2017. године

У ИМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ !

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија др Вељка Икановића као предсједника вијећа, Даниеле Миловановић и Драгомира Миљевића, као чланова вијећа, уз судјеловање записничара Соње Матић, у кривичном предмету против оптужених Д.Ћ., М.Ћ. и В.М. због кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. Кривичног закона Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, одлучујући о жалби окружног јавног тужиоца у Источном Сарајеву, изјављеној против пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 14 0 К 001909 14 К 2 од 27.12.2016. године, након одржаног претреса дана 24.05.2017. године на коме су присуствовали републички јавни тужилац Бранко Митровић, оптужени Д.Ћ. и његов бранилац адвокат Н.Р. из З., оптужени В.М. и његов бранилац адвокат Д.П. из Б., оптужени М.Ћ. и његов бранилац адвокат Р.Л. из З., те оштећени М.Ц. и М.Ц.1, дана 25.05.2017. године донио је и јавно објавио

ПРЕСУДУ

Уважавањем жалбе окружног јавног тужиоца у Источном Сарајеву, преиначава се пресуда Окружног суда у Источном Сарајеву број 14 0 К 001909 14 К 2 од 27.12.2017. године и суди

Оптужени:

1. **Д.Ћ.**, зв. Д., син М. и мајке Р. рођене Н., рођен ... године у мјесту С., Општина Р., гдје је и настањен, по народности Србин, држављанин БиХ-РС, по занимању возач, писмен, са завршеном основном школом, ожењен, отац петеро дјеце, служио војску 1961. године у П., неосуђиван,
2. **М.Ћ.**, зв. М., син М.1 и мајке Н. рођене Ј., рођен ... године у мјесту С., Општина Р., настањен у Улици ..., Р., по народности Србин, држављанин БиХ, по занимању машин-бравар, писмен, са завршеном школом ученика у привреди, ожењен, отац двоје млдб. дјеце, служио војску 1985. године у Н., неосуђиван,
3. **В.М.**, син Р. и мајке Р. рођене И., рођен ... године у мјесту С., Општина Р., настањен у Улици ... Р., по народности Србин, држављанин БиХ, по занимању варилац, писмен, са завршеном

школом ученика у привреди, ожењен, отац двоје млдб. дјеце, служио војску 1986. године у Добоју, неосуђиван,

КРИВИ СУ

Што су:

Кршећи правила међународног права, садржана у члану 3. став 1. тачке 1. под а) Четврте женевске конвенције о заштити грађанских лица за вријеме рата од 12. августа 1949. године, члана 13. став 2. у вези са чланом 4. став 2. тачке а) Допунског протокола уз наведену конвенцију о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба, од 08. јуна 1977. године, (Протокол II), за вријеме оружаног сукоба који се у времену од прве половине априла 1992. године, па најкасније до краја новембра 1995. године, одвијао на простору БиХ, између организованих оружаних снага ВРС, с једне стране, и Армије БиХ и ХВО, с друге стране, као припадници Војне поште 7084 Р., заједно, свјесно и вољно учествовали у убиству једног цивилног лица, те предузимали радње мучења још једног цивилног лица, (читај: дјетета), који нису припадали ни једној војној формацији, нити су учествовали у оружаним операцијама, на начин да су:

Дана, 08. августа 1992. године, у тренутку док су оштећени М.Ц. и његов син М., (рођен ... године) брали махуне на њиви у близини села С., подручје Општине Р., оптужени из ватреног оружја, у једном тренутку испалеју више хитаца од којих један пројектил погађа оштећеног М.Ц. у предјелу грудног коша, последицом чега је наступила тренутачна смрт истог, док је истовремено један дио пројектила погодио М. сина М.1 у предјелу десне стране леђа и исти се задржао у ткиву десне стране плућа оштећеног, да би одмах потом по испалењу пројектила оптужени пришли М.1, док је овај гледао у оца који је непомично лежао, те у тој прилици, по приласку првооптужени, псујући М. мајку, истом задаје ударац кундаком пушке у леђа, а затим га заједно са другооптуженим и трећеоптуженим, држећи га за руке присилно одводе у правцу села К., Општина Р. присиљавајући тако рањеног М. да непрекидно пјешачи око један час, успут му одбијајући пружати било какву помоћ, уз коментар трећеоптуженог, "пустите га нека искрвари", да би наредни дан, М. био пуштен, те се у послеподневним часовима вратио кући, а све описане радње извршене према малољетном дјечаку, узроковале су касније код њега настанак хроничног посттрауматског стресног поремећаја,

дакле, кршећи правила међународног права, за вријеме оружаног сукоба, првооптужени, другооптужени и трећеоптужени, као саизвршиоци, лишили живота једно цивилно лице те мучили још једно цивилно лице,

чиме су као саизвршиоци, починили кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. став 1. у вези са чланом 22. Кривичног закона Социјалистичке Федеративне Републике Југославије,

па их суд, на основу горе наведене одредбе и на основу одредбе члана 33., 38., 41., 42. став 2. и 43. став 1. тачка 1. КЗ СФРЈ

О С У Ћ У Ј Е

НА КАЗНЕ ЗАТВОРА У ТРАЈАЊУ ОД ПО 4 (ЧЕТИРИ) ГОДИНЕ

На основу одредбе члана 108. став 3. ЗКП РС, оштећени М.Ц., Х.Ц., Л.Ц. и М.Ц.1 се са имовинскоправним захтјевом упућују на парницу.

На основу одредбе члана 99. став 4. ЗКП РС, оптужени се у цијелости ослобађају дужности накнада трошкова кривичног поступка из члана 96. став 2. тачке а) до ж) ЗКП РС, те исти падају на терет буџетских средстава.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Окружног суда у Источном Сарајеву број: 14 0 К 001909 14 К 2 од 27.12.2016. године, оптужени Д.Ћ., М.Ћ. и В.М. су на основу члана 298. тачка в) Закона о кривичном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 53/12, у даљем тексту: ЗКП РС), ослобођени од оптужбе да су починили кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. Кривичног закона Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (у даљем тексту: КЗ СФРЈ). Истом пресудом на основу члана 100. став 1. ЗКП РС, одлучено је да трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава, док су на основу члана 108. став 4. ЗКП РС, оштећени са имовинскоправним захтјевом упућени на парницу.

Доношењу ове пресуде претходило је рјешење овог суда број 14 0 К 001909 14 Кж од 09.09.2014. године, којом је уважена жалба тужиоца и укинута пресуда Окружног суда у Источном Сарајеву број 14 0 К 0 К 001909 13 К од 24.03.2014. године, те предмет враћен том суду на поновно суђење.

Против цитиране пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву, која је донесена након поновљеног суђења, жалбу је благовремено изјавио окружни јавни тужилац у Источном Сарајеву због битних повреда одредаба кривичног поступка и због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, са приједлогом да се побијана пресуда укине и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење или да се иста преиначи тако што ће се оптужени огласити кривим за обје тачке оптужнице.

У писменог одговору на жалбу тужиоца, браниоци оптужених Д.Ћ. и М.Ћ. су предложили да се жалба тужиоца одбије као неоснована и потврди првостепена пресуда, док одбрана оптуженог В.М. није подносила писмени одговор на жалбу тужиоца.

На сједници вијећа одржаној дана 11.04.2017. године, републички јавни тужилац је изложио жалбу, остао код свих навода из исте и приједлога о преиначењу побијане пресуде, док је други приједлог жалбе измијенио, на начин што је предложио да се пресуда укине и отвори претрес пред овим судом. Бранилац оптуженог Д.Ћ. је остао код свог писменог одговора на жалбу тужиоца, па је након вијећања, вијеће закључило, а имајући у виду садржај жалбених приговора тужиоца, прије свега у основима побијања пресуде због

погрешно утврђеног чињеничног стања, да се у овом кривичном предмету не може донијети мериторна одлука, без одржавања претреса пред овим судом, па је тако и одлучено рјешењем број 14 0 К 001909 17 Кж 2 од 11.04.2017. године.

На претресу пред овим судом одржаном дана 24.05.2017. године, републички јавни тужилац је измјенио оптужницу, што је овај суд и прихватио, јер је та измјена у корист оптужених, обзиром да се измјењеном оптужницом оптужени више не терете и за нарушавање тјелесног интегритета оштећеног М.Ц., те су избачене још неке радње које су се ранијом оптужницом стављале на терет оптуженима. У завршној рјечи републички јавни тужилац је предложио да се жалба окружног јавног тужиоца уважи, првостепена пресуда преиначи тако што ће се сви оптужени огласити кривим за кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. КЗ СФРЈ и осудити по закону. Браниоци оптужених Д.Ћ. и М.Ћ. су остали код свих навода и приједлога из својих писмених одговора на жалбу тужиоца, те су браниоци свих оптужених остали код својих завршних ријечи датих пред првостепеним судом па су у коначности предложили да се жалба тужиоца одбије као неоснована и потврди првостепена пресуда. Сви оптужени су се придружили излагањима својих бранилаца.

Вијеће је на претресу прихватило све доказе оптужбе и одбране, изведене на главном претресу пред првостепеним судом, те је одбило приједлог тужиоца за саслушање пред овим судом у својству свједока оштећеног М.Ц., сматрајући да је тај приједлог непотребан, обзиром да је исти саслушан на претресу пред првостепеним судом по правилима директног и унакрсног испитивања.

Оцјеном свих изведених доказа на главном претресу пред првостепеним судом, оцјеном жалбених приговора у оба основа побијања првостепене пресуде, а цијенећи и одговоре бранилаца на жалбу тужиоца, овај суд је одлучио као у изреци ове пресуде из слиједећих разлога:

Приговори жалбе тужиоца које се односе на битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка к) ЗКП РС, којима се указује на изостанак разлога о одлучним чињеницама, су по оцјени овог суда неосновани, јер је првостепени суд у образложењу побијане пресуде, дао разлоге о свим одлучним чињеницама, а такође је оцјенио и вјеродостојност противријечних доказа. Сасвим је друго питање што се жалбом тужиоца оспорава валидност датих разлога, међутим, приговорима таквог карактера се у суштини оспорава правилност оцјене доказа, што представља приговор чињеничног карактера, због чега је овај суд оцјенио основаност тих приговора у оквиру жалбеног основа погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Оправдани су жалбени приговори тужиоца да је чињенично стање погрешно и непотпуно утврђено и да су закључци побијане пресуде неприхватљиви јер су они, како то жалба тужиоца посебно апострофира, резултат погрешне оцјене изведених доказа и чињенице да побијана пресуда није извршила правилну оцјену свих доказа појединачно нити је све изведене доказе довела у међусобну везу.

Овај суд је на основу резултата проведених доказа и оцјене тих доказа на начин који прописује одредба члана 295. став 2. ЗКП РС, супротно утврђењу првостепеног суда, утврдио да су оптужени у вријеме, на начин и под околностима описаним у изреци ове пресуде учинили кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СФРЈ у вези са чланом 22. истог закона.

Прије свега, везано за постојање оружаног сукоба у вријеме и мјесто како је то наведено у изреци пресуде, првостепена пресуда је на основу доказа оптужбе и то Одлуке Предсједништва Републике Босне и Херцеговине о проглашењу непосредне ратне опасности, Одлуке Предсједништва Републике Босне и Херцеговине о проглашењу ратног стања и Одлуке о укидању ратног стања, правилно утврдила да је у инкриминисаном периоду био рат у Босни и Херцеговини, на подручју општине Р., а што произилази и из исказа свих саслушаних свједока. Осим тога, постојање оружаног сукоба ни одбрана оптужених није оспоравала током првостепеног поступка, а ни у жалбеном поступку.

Надаље, побијана пресуда је правилно утврдила и да је убијено цивилно лице М.Ц.1, затим мјесто на којем је убијен, а што произилази из сљедећих доказа: извод из матичне књиге умрлих на име М.Ц.1, потврда Тужилаштва Босне и Херцеговине број 684/07 од 20.04.2011. године, уз коју су приложене четири фотографије гробног мјеста М.Ц.1, прије ексхумације, приједлог за издавање наредбе за ексхумацију људских остатака Тужилаштва Босне и Херцеговине број 68407 од 06.05.2011. године, наредба за ексхумацију људских остатака, приједлог обдукције и идентификацију, те вјештачење лица мјеста Суда БиХ број 339010 од 10.06.2011. године, записник о ексхумацији Тужилаштва БиХ број 68407 од 25.05.2011. године, записник о ексхумацији и обдукцији МУП-а Кантона С. број 02-221311 од 03.06.2011. године, фотодокументација број Ку-1113/11 од 06.06.2011. године МУП Кантона С., извјештај о криминалистичко техничкој претрази лица мјеста МУП Кантона С. број КУ-1113/11 од 24.05.2011. године, захтјев за ДНК-а анализу коштаног узорка од 03.06.2011. године, обдукциони записник од 03.06.2011. године, ДНК-а извјештај број 13-644/11-5 од 28.07.2011. године, уз пропратни акт Института за нестала лица БиХ од 08.09.2011. године, записник о утврђењу идентитета леша М.Ц. МУП Кантона С. број 02-221271/11 од 12.09.2011. године и записник о извршеној идентификацији М.Ц. МУП Кантона С. број 02212711 од 14.09.2011. године. Исто тако, побијана пресуда је правилно утврдила и да су оптужени били војници, припадници ВП 7084 Р., а на основу доказа означеног као акт Одјељења за општу управу војне евиденције Општине Р. број 031108351149/12 од 21.12.2012. године. И напријед наведене чињенице одбрана оптужених није оспоравала.

Одбрана је током првостепеног поступка заступала тезу да оштећени М.1 није имао статус цивила, међутим, побијана пресуда је, по оцјени овог суда, правилно утврдила да је овај оштећени, као и оштећени М. имао статус цивила.

Наиме, сходно одредби члана 3. Женевских конвенција, као један од предуслова за постојање самог кривичног дјела које се оптуженима ставља на терет, нужно је да се утврди да ли су њихове радње биле усмјерене према

заштићеној категорији – цивилима. Из садржаја одредбе заједничког члана 3. Женевских конвенција, произилази да заштићену категорију становништва чине лица која не учествују непосредно у непријатељствима, укључујући ту и припаднике оружаних снага који су положили оружје и/или лица онеспособљена за борбу услед болести, рањавања, лишавања слободе или било ког другог разлога.

Одбрана оптужених је тврдила да је оштећени Мидхат био припадник Оружаних снага Републике Босне и Херцеговине, обзиром да је у Допису Федералног министарства за питања бораца/бранитеља и инвалида одбрамбеног-ослободилачког рата број 07-3-181-1/13 од 16.01.2014. године наведено да је оштећени М.1 био припадник ОС РБиХ у периоду од 08.04.1992. године до 08.08.1992. године, када је погинуо, због чега, по ставу одбране, он није имао статус цивила.

Прије свега, овај суд наглашава, да сама чињеница што је неком лицу потврђен статус припадника оружаних снага, не значи, сама по себи, да такво лице нема статус цивила.

Наиме и поред чињенице што је оштећеном пок. М.1 признат статус борца, ипак и по оцјени овог суда, исти је у вријеме инкриминисаног догађаја имао статус цивила, обзиром да из сагласних изјава свједока – чланова његове уже и шире породице, произилази да у моменту када је лишен живота ни на који начин није учествовао у ратним дешавањима, није носио никакву униформу, нити је имао оружје код себе, већ је са својим малодобним сином обављао пољопривредне послове. Све наведено указује да се ово лице не може подвести под категорију коју прописује члан 50. став 6. Протокола I уз Женевске конвенције. Дакле, све те чињенице говоре у прилог закључку да је исти, у моменту када је лишен живота, имао статус цивила, а тиме и статус заштићеног лица према одредби заједничког члана 3. Женевских конвенција.

Због напријед наведеног, овај суд, супротно тврдњи одбране, утврђује да је оштећени М.Ц. имао статус цивила, како је то правилно утврдио и првостепени суд.

Оно што је за првостепени суд било спорно је, са једне стране да ли је код лица, која су била присутна приликом страдања оштећеног, а од којих су тројица оптужени, постојала свијест и воља о заједничком дјеловању у остварењу предметног кривичног дјела, односно да ли је постојала свијест о томе да извршено дјело представља заједнички резултат њихових радњи, јер према ставу побијане пресуде, није се могао извести неспоран закључак о томе ко је, од присутних војника (четворице), извршио испалење више хитаца, па је од једног пројектила испалењеног хица смртно страдао М.Ц., а од дијела другог рањен млдб. М.Ц.; постојање намјере да лише живота М.Ц.1 и муче дијете; од чега потиче комадић метала, који се и данас налази у тијелу оштећеног М.; да ли су наоружани војници знали је ли рањен оштећени М. и да ли је тада затражио да му се укаже лијечничка помоћ, па му је захтјев одбијен, уз коментаре да га пуне да искрвари; ко и на који начин је изражавао неслагање са тим пуштањем; да ли је постојало трпљење јаким болова код оштећеног, све као мучење дјетета. У вези напријед наведених чињеница, првостепена пресуда утврђује да нити из

једногведеног доказа се не може закључити да постоји било каква свијест и воља код оптужених о заједничком дјеловању, односно о томе да испалење више хитаца, од стране било којег од њих, јесте резултат њихових заједничких радњи.

Основано се у жалби тужиоца истиче да првостепени суд код рјешавања одлучне чињенице да ли су оптужени као саизвршиоци починили предметно кривично дјело, у образложењу побијане пресуде запада у противријечност. Наиме и поред тога што првостепени суд прихвата дио исказа свједока оштећеног М., јер на страни 6. побијане пресуде наводи да из исказа овог свједока произилази да су тројица оптужених, које је од раније познавао, као и још један, њему непознат, војник, били присутни приликом његовог рањавања и убиства његовог оца, а у даљем образложењу на страни 7. и 8. доводи у сумњу исказ оштећеног М., чак и када је ријеч о томе да ли су управо оптужени они који су инкриминисаног дана, били у групи од четири војника.

Код рјешавања спорних питања, мора се поћи од чињенице да је једини непосредни очевидац предметног догађаја свједок оштећени М.Ц.. Побијана пресуда приликом оцјене исказа овог свједока са главног претреса и из истраге, утврђује да су ти искази међусобно противријечни, бавећи се небитним разликама, занемарујући при том чињеницу да се свједок саслушава на главном претресу након више од двадесет година од догађаја. Дакле, овај суд је у цијелости прихватио исказ свједока оштећеног М.Ц., јер је исти категоричан, јасан и логичан, те је у битним сегментима, конзистентан и потврђен исказима свједока оптужбе Х.Ц., М.Ц.1, Л.Ц. и Х.Ц.1, затим са медицинском документацијом за овог оштећеног, вјештачењем вјештака др Х.Ж. (из којих произилази да се у леђном дијелу грудног коша са десне стране тијела оштећеног М., налази страно метално тијело, округлог облика и да на том дјелу постоји ожиљак), као и са налазом и мишљењем тимског психијатријско психолошког вјештачења од 8.11.2012. године и исказа вјештака др неуропсихијатра А.Б.М. (којег је првостепени суд прихватио и из којег произилази да оштећени М. има дијагнозу ПТСП, као последицу трауматичног догађаја или више њих). С тим у вези, по оцјени овог суда, правилно је првостепени суд оцјенио вјештачење по вјештаку одбране др П.Г., не прихватајући га и о томе дао ваљане разлоге на страни 7. образложења пресуде, које у цијелости прихвата и овај суд, јер овај вјештак своје вјештачење није дао на основу обављеног разговора са оштећеним М., нити се његове закључке из налаза и мишљења односе конкретно на оштећеног М. (као што је то случај са вјештачењем вјештака оптужбе др А.Б.М.), већ, уопштено, на свако лице које је у вријеме инкриминисаног догађаја имало 12-13 година.

Осим тога, свједок М. је био потпуно сигуран и категоричан у свом исказу да је критичног дана био са својим оцем на њиви, да је зачуо један пуцањ, услед којег је његов отац смртно страдао, а затим и један кратки рафал, када је осјетио да је погођен у предјелу леђа, те да су им пришла четири војника (наоружана ватреним оружјем), од којих је од раније познавао тројицу оптужених, да није видио ко је од њих пуцао према њима (оцу и њему), да га је Д. ударио кундаком у предно леђа, односно, бубрега, кундаком пушке, тражио је да му се укаже помоћ, јер је рањен, а да је В. рекао да га пусте да искрвари, да му нису пружили помоћ, те су га тако рањеног, присили да пјешачи око сат

времена, а које радње су касније узроковале код оштећеног настанак хроничног посттрауматског поремећаја. При томе, оштећени М. исказује да ни прије, а ни после наведене пуцњаве, није се чула никаква друга пуцњава, као и да осим ове четворице, других лица није било присутно нити прије, нити за вријеме, нити после те пуцњаве, због чега овај суд у потпуности одбацује могућност да су нека друга лица, а не оптужени (и четврто НН лице) приликом инкриминисаног догађаја, пуцали из ватреног оружја.

Надаље, за овај суд нема дилеме да се инкриминисани догађај одиграо 08.08.1992. године, јер и поред несугласица у изјавама свједока у истрази у погледу датума, сви свједоци оптужбе, па и оштећени М., а посебно свједокиња Х.Ц., супруга смртно страдао М.1, су били изричитии да је оштећени смртно страдао дана 08.08.1992. године, те да су у ранијим изјавама погрешили. Осим тога, датум предметног догађаја потврђен је и материјалним доказом и то Изводом из матичне књиге умрлих на име М.Ц.1

Извјесне разлике које постоје у исказима како свједока оштећеног М., тако и осталих свједока, које су дали у овом кривичном предмету, на главном претресу и у истрази, резултат су протека времена од преко 20 година, у којем се многи детаљи догађаја могу заборавити, гдје се не може од свједока очекивати да памте све детаље и околности догађаја или да се на идентичан начин сјете свих појединости предметног догађаја, имајући при том у виду да се радило о ратним догађајима, која су свакако једно стресно искуство, па је логично да се свједоци неких детаља сјећају боље, а неких слабије, што све, неминовно не руши кредибилитет ових свједока. Осим тога, чињеница што први искази свједока оптужбе у истрази (осим исказа оштећеног М.), не садрже чињенице везане за рањавање и злостављања оштећеног М., за разлику од исказа које су ови свједоци дали пред првостепеним судом, никако не значи да су они непоздани, како то погрешно сматра првостепени суд. Ово с тога што, приликом давања тих првих својих изјава, ови свједоци су саслушавани на околности убиства М.Ц. (како је то констатовано на првим страницама записника о њиховом саслушању), па је логично што ти искази не садрже чињенице у вези са рањавањем и злостављањем оштећеног М.. У сваком случају, искази свједока М.Ц., те искази осталих свједока оптужбе су у свим битним дијеловима који су кључни за утврђивање одговорности оптужених, досљедни. Притом, оштећени М. без икакве дилеме, у свим својим исказима (па и у првом), идентифицира оптужене као особе које су извршиле радње описне у изреци и које је од раније познавао. По оцјени овог суда, оштећени М. није имао мотива да лажно свједочи, па с тим у вези, да лажно терети баш ова лица, поготово ако се има у виду да је он од почетка тврдио да је у критичном догађају учествовало још једно лице, које није могао идентификовати јер истог није познавао. Исказ оштећеног М., у погледу идентификације оптужених, у потпуности је потврђен исказима свједока М.2, Л., Х. и Х.1, који су сагласно изјавили да је М. одмах по повратку кући, као извршиоце означио Д.Ћ., М.Ћ. и В.М. Приговори одбране да је оштећени М. на главном претресу пред првостепеним судом изјавио да је од инспектора СИПЕ сазнао идентитет оптужених, нису основани, јер је оштећени М. у том свом исказу навео да су му инспектори из СИПЕ помогли приликом тачне идентификације оптуженог Д.Ћ., јер га је он идентификовао као Д., обзиром да га је од раније добро познавао, али под тим именом, радио је са његовим оцем, пок. М.1 у истом преудзећу, што

је потврдила и свјedoкиња Х.1, исказујући да је оптужени Д. радио са њеним супругом заједно 16 година у једном предузећу у шумарству, да је долазио и код њих кући, да је познавала и оптужене М.З и В., јер су комшије, а да је њен син М. познавао оптуженог В., јер су остали њени синови, браћа од М., играла лопте са њим.

Из исказа свједока М.Ф. којег је овај суд прихватио, прозилази да је овај свједок учествовао као овлаштено службено лице Државне агенције за истраге и заштиту у узимању изјаве од свједока М.Ц., Х.Ц., М.Ц. и да том приликом су овим лицима прочитане њихове изјаве, те да није било никаквих примједби од стране ових свједока на рад овлаштених службених лица.

У вези са радњама и пропустима које су оптужени као саизвршиоци предузели према оштећеном М., овај суд утврђује да су исте оштећеном проузроковали тешку физичку и психичку бол. Те радње и пропусти оптужених су рањавање и ударање тако рањеног дјетета - оштећеног М. кундаком пушке у леђа, након што је присуствовао и гледао убиство свог оца, непружање основне здравствене помоћи, присиљавање оштећеног да рањен пјешачи око сат времена, затим сама перцепција заробљавања оштећеног и страх који је доживио (које чињенице прихвата и првостепени суд), уз веома битну чињеницу да се ради о дјетету, обзиром да је оштећени у вријеме догађаја имао 13 година, те чињеница да су те радње узроковале касније код њега настанак хроничног посттрауматског стресног поремећаја, по оцјени овог суда, а супротно ставу побијане пресуде, досежу стандард мучења, како то с правом жалба тужиоца истиче.

Искази свједока одбране Д.Ћ., М.С., Р.П., М.О., Б.Б., Д.Ћ. и Р.Ј., у дијелу у којем су наводили да су критичног дана били у рововима заједно са оптуженима Д. и М., а да оптужени В. у инкриминисаном периоду није ни био на том локалитету, те да су припадници неке извиђачке чете у инкриминисаном периоду били присутни на том подручју и да су они довели неко дијете, а не оптужени, овај суд није прихватио, јер су исти у супротности са исказом оштећеног, те исказима осталих свједока оптужбе Х.Ц., М.Ц., Ј.Ц. и Х.Ц. Осим тога, ти њихови искази су крајње нелогични и неувјерљиви, јер нико од њих не зна ниједног припадника те извиђачке чете, нити знају ко им је био старјешина, те по оцјени овог суда, искази ових свједока су дати искључиво у циљу помагања оптуженима у избјегавању кривичне одговорности.

Исказ свједока одбране Г.К. и поред разлике са исказом свједока оштећеног М. (у дијелу у којем је навео да је он лично, а не оптужени, учествовао у пуштању оштећеног М.), није био од утицаја на оцјену вјеродостојности исказа оштећеног М., јер овај свједок није имао непосредних сазнања о инкриминисаном догађају, већ само о начину и околностима под којима је након догађаја, пуштен кући оштећени М., за које се измјењеном оптужницом, оптужени и не терете, а већ је напријед образложено због чега овај суд прихвата исказ оштећеног М. и поред извјесне разлике у његовим исказима и у исказима осталих свједока оптужбе, а прије свега, због протекла времена од преко 20 година, у којем се многи детаљи догађаја могу заборавити.

Исказ свједока А.Д. је без значаја за критични догађај, јер овај свједок нема никаквих сазнања о истом, осим што је исказао да је једном током 1995. године видио оптуженог В.М. да је био стражар у логору Р., да иначе од раније познаје овог оптуженог, у младости су заједно тренирали фудбал и да га се не сјећа ни по чему лошем.

Искази свједока Р.А. дат пред МКСЈ 26. јанура 1999. године у дијелу у којем овај свједок исказује неке чињенице у вези смрти лица М.Ц. и његовог сина М., овај суд није прихватио јер је исти у супротности са исказима оштећеног М., као и са исказима свих осталих свједока оптужбе, а осим тога, овај свједок није саслушан на претресу пред првостепеним судом, по правилима директног и унакрсног испитивања.

Такође, из доказа проведених на претресу пред првостепеним судом, овај суд утврђује постојање некса, односно довољне везе између оружаног сукоба и извршеног кривичног дјела. Наиме, оружани сукоб који је постојао у инкриминисаном периоду на подручју општине Р., је у знатној мјери утицао на одлуку оптужених да почине злочин, на шта указује управо начин извршења дјела, који опредјељује на закључак да су радње, чињенично описане у изреци пресуде, које су оптужени предузели према оштећенима, учињена управо у вези са оружаним сукобом.

Имајући у виду све напријед наведено, овај суд налази да је доказано да су оптужени Д.Ћ., М.Ћ. и В.М. починили кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СФРЈ у вези са чланом 22., на начин описан у изреци ове пресуде, обзиром да је и према утврђењу првостепеног суда, које прихвата и овај суд, неспорно утврђено да се предметни догађај десио у вријеме оружаног сукоба, да су оптужени били припадници Војне поште 7084 Р., да су оштећени били цивили, при чему је оштећени М. био дијете. Осим тога, постоји и узрочна веза између оружаног сукоба и предузетих радњи оптужених према оштећенима, лишење живота оштећеног М.1 и мучење оштећеног М., чиме се у радњама оптужених стичу сва битна обиљежја бића кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. у вези са чланом 22. КЗ СФРЈ.

При томе, супротно ставу побијане пресуде, ирелевантно је ко од присутних војника је извршио испалење више хитаца, од чијег пројектила је оштећени М.1 смртно страдао, те од дијела чијег пројектила је рањен млдб. М.. Ово с тога што по оцјени овог суда, сва тројица оптужених су учествовали као саизвршиоци овог кривичног дјела. Наиме, из одредбе члана 22. КЗ СФРЈ, која заступа модел објективно-субјективне теорије о саизвршилаштву, јасно произилази да саизвршилац не мора учествовати у самој радњи извршења, већ је довољно да он на други начин, битно омогућује ту радњу. Поред објективне везе која се састоји у заједничком проузроковању посљедице, између више лица, мора постојати и субјективна веза, а мора постојати и свијест о заједничком дјеловању. Дакле, саизвршилаштво постоји када више лица заједнички учине кривично дјело и то било да учествују у радњи извршења кривичног дјела, било да на други начин омогуће, односно, допринесу у његовом извршењу.

У конкретном случају, заједничка радња оптужених, те појединачне радње сваког од њих у довољној мјери су одређене да из њих произилази саизвршилаштво у почињењу предметног кривичног дјела. Оне су разрађене и описане као њихово заједничко дјеловање (наоружани оружјем дуге цијеви, испалају више хитаца из ватреног оружја, од којих је један пројектил погодио оштећеног М.1 у предјелу груди, од којег хица је пао на земљу и непосредно затим преминуо, лишивши га, на тај начин живота, док је један дио пројектила испаленог хица погодио млдб. оштећеног М., у предјелу десне стране леђа и исти се задржао у ткиву плућа са десне стране, па до реалне дјелатности сваког оптуженог појединачно, у оним дијеловима гдје их појединачно предузимају (оптужени Д. опсовао мајку рањеном млдб. М. и ударио га кундаком пушке у леђа, након чега су оптужени М.3 и В., присилно држећи га за руке, повели рањеног у правцу села К., док је Д. остао поред тијела покојног М.1, те их, недуго затим, сустигао, након чега је млдб. М. тражио да му се укаже помоћ, јер је рањен и трпио је јаке болове, што су сви оптужени одбили да ураде, а В.прокоментарисао: „Пустите га нека искрвари“, па су све напријед описане радње, извршене према млдб. М.Ц., узроковале настанак хроничног посттравматског стресног поремећаја (ПТСП). Овако постављен опис одређује и психички однос оптужених према тим радњама и заједничком дјеловању, дефинишући и појединачну улогу сваког од њих, која карактерише саизвршилаштво. Дакле, поступајући на утврђени начин, сви оптужени су значајно допринијели извршењу дјела, њихове радње су битан дио процеса извршења дјела у цјелини и понашање сваког оптуженог је у таквој објективно-субјективној вези са понашањем осталих оптужених, тако да чине једну чврсту, јединствену и кохерентну цјелину, из које произилази и свијест оптужених о заједничком дјеловању. Према томе, код овако неспорно утврђених чињеница, није битно коју је конкретно појединачну радњу извршио поједини саизвршилац, односно, није битно ко од присутних војника је извршио испалење више хитаца, од чијег пројектила је оштећени М.1 смртно страдао, а од дијела чијег пројектила је рањен млдб. М., као и касније радње које су предузели према оштећеном Мехи сваког од њих појединачно, јер су сви они без дилеме заједнички поступали, били су свјесни свог дјеловања и остварењу радњи у конкретном случају. Осим тога, овај суд наглашава да умишљај саизвршилаца код кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва није ограничен искључиво на повреде права на живот и тјелесни интегритет, већ и на повреде норме међународног хуманитарног права и човјечног поступања према цивилима за вријеме рата или оружаног сукоба.

Након што је суд утврдио да су оптужени починили кривично дјело које им се ставља на терет, суд је утврдио да су оптужени у вријеме извршења кривичног дјела били потпуно урачунљиви, јер није нашао ни једну чињеницу ни околност које би довеле у питање могућност оптужених да схвате значај свог дјела и да управљају својим поступцима.

Утврђујући питање виности оптужених, као њиховог субјективног односа према извршеном кривичном дјелу, суд налази да су оптужени ово кривично дјело починили са директним умишљањем јер су у потпуности били свјесни кривичног дјела и хтјели његово извршење. Радње које су оптужени предузели су резултат њихове свијести и воље. Оптужени су били свјесни да су оштећени М.1 и М. цивилна лица, те да је М. дијете, да су то лица бошњачке

националности, да су имала статус заштићене особе, без обзира на њихову припадност супротстављеној страни. Оптужени су знали да радњама које чине нужно стварају посљедице, били су тога свјесни, али су донијели одлуку да то учине и да ту одлуку остваре, из чега произилази поуздан закључак о хтјењу дјела. Дакле, оптужени су имали свијест о дјелу и свим околностима догађаја, поступали су у таквим околностима које им омогућавају доминацију над жртвама које су у датој ратној констелацији немоћне да пруже отпор или да се заштите и они су сигурни у остварењу свога дјела и у наступању посљедица, из чега произилази поуздан закључак о хтијењу дјела односно о директном умишљајном поступању.

Овај суд је по службеној дужности из чињеничног описа избацио ријечи “ и ц)“ и „и е)“, јер се исте односе на „повреде личног достојанства, нарочито увредљиви и понижавајући поступци“ (из Женевске конвенције), те на „вријеђање људског достојанства, нарочито понижавајући и деградирајући поступак, силовање, принудна проституција и сваки облик недоличног понашања“ (из Протокола II уз Женевске конвенције), за које радње оптужба и не терети оптужене, већ за убиство и мучење, које су прописане тачком а) члана 3. Женевске конвенције и тачком а) Протокола II уз Женевске конвенције. Надаље, овај суд је оптужене огласио кривим за кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. у вези са чланом 22. КЗ СФРЈ, умјесто из члана 142. КЗ СФРЈ, јер је у вријеме извршења дјела био на снази КЗ СФРЈ који је у наведеном члану имао три става, за разлику од ранијег који је имао само један став, а ове измјене су биле током 1990. године ("Службени лист СФРЈ" број 38/90 од 6.07.1990. године).

Одлучујући о кривичној санкцији суд је имао у виду и цијенио је све околности од значаја за одмјеравање казне прописане у члану 41. став 1. КЗ РС. На страни оптужених суд је од олакшавајућих околности нашао да су оптужени породични, ожењени су и имају дјецу, другооптужени и трећеоптужени имају по двоје млдб. дјеце, да је првооптужени старије животне доби, са навршених 79 година живота, да су до сада неосуђивани, те протек времена од извршења кривичног дјела од скоро 25 година, којем они нису допринијели. Напријед наведене олакшавајуће околности, по оцјени овог суда у свом збиру представљају особито олакшавајуће околности, које указује да се и са ублаженом казном може постићи сврха кажњавања, због чега је овај суд оптужене осудио на казне затвора у трајању од по 4 (четири) године, сматрајући да су те казне у свему примјерене тежини почињеног дјела, степену угрожености заштићеног добра, степену кривице оптужених и околностима под којима је то дјело учињено, те је стекао увјерење да ће се изреченим казнама затвора постићи сврха кажњавања, како са аспекта генералне тако и са аспекта специјалне превенције у складу са чланом 33. КЗ СФРЈ.

На основу члана 108. став 3. ЗКП РС оштећени су упућени да свој имовинско-правни захтјев остварују у парничном поступку.

Одлука о ослобађању оптужених у цијелости накнаде трошкова кривичног поступка, донијета је на основу одредбе члана 99. став 4. ЗКП РС, јер је овај суд утврдио да би плаћањем тих трошкова било доведено у питање издржавање самих оптужених, као и лица која су они по закону дужни да их

издржавају. Ово с тога што су сви оптужени веома лошег имовног стања, првооптужени је пензионер са мјесечном пензијом од 300,00 КМ, другооптужени је запослен али прима најнижу загарантовану мјесечну плату, а трећеоптужени нема никаквих сталних прихода, јер је незапослен и живи од дневнице за послове које повремено обавља.

Због свега наведеног ваљало је жалбу тужиоца уважити, преиначити првостепену пресуду и одлучити као у изреци ове пресуде.

Записничар
Соња Матић

Предсједник вијећа
Др Вељко Икановић

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛИЈЕКУ:

Против ове пресуде може се изјавити жалба вијећу Врховног суда Републике Српске у року од 15 (петнаест) дана од дана пријема пресуде.

Тачност отправка овјерава
руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић